

Judikatūras krājums

Lieta C-333/13

Elisabeta Dano

un

Florin Dano
pret
Jobcenter Leipzig

(*Sozialgericht Leipzig* lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Personu brīva pārvietošanās — Savienības pilsonība — Vienlīdzīga attieksme — Dalībvalsts pilsoņi, kuri neveic saimniecisku darbību un uzturas citas dalībvalsts teritorijā — Īpašu naudas pabalstu, kas nav balstīti uz iemaksām, nepiešķiršana šīm personām saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 883/2004 — Direktīva 2004/38/EK — Tiesības uzturēties ilgāk par trim mēnešiem — 7. panta 1. punkta b) apakšpunkts un 24. pants — Pietiekamu līdzekļu esamības nosacījums

Kopsavilkums – Tiesas (virspalāta) 2014. gada 11. novembra spriedums

1. *Sociālais nodrošinājums — Migrējoši darba ņēmēji — Vienlīdzīga attieksme Regulas Nr. 883/2004 4. panta izpratnē — Piemērošanas joma — Īpaši naudas pabalsti, kas nav balstīti uz iemaksām — Iekļaušana*

(*Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas Nr. 883/2004 3. panta 3. un 4. punkts un 70. pants; Regulas Nr. 1247/92 preambulas 3. un 7. apsvērumi*)

2. *Sociālais nodrošinājums — Migrējoši darba ņēmēji — Direktīva 2004/38 — Sociālās aprūpes pabalsti — Jēdziens — Īpaši naudas pabalsti, kas nav balstīti uz iemaksām un kas paredzēti Regulas Nr. 883/2004 70. panta 2. punktā — Iekļaušana*

(*Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas Nr. 883/2004 70. panta 2. punkts; Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punkts*)

3. *Savienības pilsonība — Tiesības uz brīvu pārvietošanos un uzturēšanos dalībvalstu teritorijā — Direktīva 2004/38 — Vienlīdzīgas attieksmes princips — Uzņēmējas dalībvalsts pienākums piešķirt tiesības uz sociāliem pabalstiem citu dalībvalstu pilsoņiem, kuri neveic saimniecisku darbību — Nosacījumi — Uzturēšanās uzņēmējas dalībvalsts teritorijā, izpildot direktīvas nosacījumus — Ekonomiski neaktīva Savienības pilsoņa pienākums būt nodrošinātam ar pietiekamiem līdzekļiem gan sev, gan saviem ģimenes locekļiem*

(*Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas Nr. 883/2004 4. un 70. pants; Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/38 preambulas 10. apsvērumi un 7. panta, 1. punkta b) apakšpunkts un 24. panta 1. punkts*)

4. *Prejudiciāli jautājumi — Tiesas kompetence — Robežas — Lūgums interpretēt Eiropas Savienības Pamattiesību hartu — Valsts tiesvedības priekšmets, kuram nav nekādas saistības ar Savienības tiesībām — Tiesas kompetences neesamība*

(LESD 6. panta 1. punkts; LESD 267. pants, Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 51. panta 1. punkts; Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas Nr. 883/2004 70. pants; Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/38)

1. Regula Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu, kurā grozījumi izdarīti ar Regulu Nr. 1244/2010, ir jāinterpretē tādējādi, ka “īpašie naudas pabalsti, kas nav balstīti uz iemaksām”, šīs regulas 3. panta 3. punkta un 70. panta izpratnē ietilpst minētās regulas 4. panta piemērošanas jomā.

Pirmkārt, no Regulas Nr. 883/2004 3. panta formulējuma skaidri izriet, ka šī regula attiecas uz īpašiem naudas pabalstiem, kas nav balstīti uz iemaksām. Otrkārt, lai arī ir tiesa, ka minētās regulas 70. panta 3. punktā ir noteikts, ka izņēmuma kārtā minētajiem pabalstiem nepiemēro noteiktas šīs regulas normas, tās 4. pants šo normu vidū nav atrodams. Visbeidzot, no Regulas Nr. 1247/92 preambulas 3. un 7. apsvēruma izriet, ka īpašajai tiesību normai, kas ar minēto regulu ir ieviesta Regulā Nr. 1408/71, īpašie naudas pabalsti, kas nav balstīti uz iemaksām, nav “eksportējami”, kā pretizpildījumam esot vienlīdzībai attieksmē dzīvesvietas valstī.

(sal. ar 49. punktu un 51.–55. punktu un rezolutīvās daļas 1) punktu)

2. Regulas Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu, kurā grozījumi izdarīti ar Regulu Nr. 1244/2010, 70. panta 2. punktā minētie “īpašie naudas pabalsti, kas nav balstīti uz iemaksām”, ietilpst jēdzienā “sociālā palīdzība” Direktīvas 2004/38 par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā 24. panta 2. punkta izpratnē. Līdz ar to šis jēdziens attiecas uz jebkādu sociālo atbalstu, ko piešķirušas valsts iestādes vai nu valsts, vai reģionālā, vai vietējā līmenī un ko ir lūgusi persona, kurai nav pietiekamu līdzekļu, lai apmierinātu savas un savu ģimenes locekļu pamatvajadzības, un kura šī iemesla dēļ riskē savas uzturēšanās laikā kļūt par slogu uzņēmējas dalībvalsts publiskajām finansēm, kas vispārējā līmenī var ietekmēt šīs dalībvalsts spēju piešķirt atbalstu.

(sal. ar 63. punktu)

3. Direktīvas 2004/38/EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, 24. panta 1. punkts, to lasot kopā ar tās 7. panta 1. punkta b) apakšpunktu, kā arī Regulas Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu, kurā grozījumi izdarīti ar Regulu Nr. 1244/2010, 4. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem nav pretrunā dalībvalsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru citu dalībvalstu pilsoņiem netiek piešķirti noteikti “īpaši naudas pabalsti, kas nav balstīti uz iemaksām”, Regulas Nr. 883/2004 70. panta 2. punkta izpratnē, lai gan šie pabalsti tiek piešķirti uzņēmējas dalībvalsts pilsoņiem, kas ir tādā pašā situācijā, ja šo citu dalībvalstu pilsoņiem uzņēmējā dalībvalstī nav tiesību uzturēties atbilstoši Direktīvai 2004/38.

Saskaņā ar Direktīvas 2004/38 24. panta 1. punktu EK līguma piemērošanas jomā pret visiem Eiropas Savienības pilsoņiem, kas uzturas uzņēmējā dalībvalstī, tiek pausta attieksme, kas ir vienlīdzīga ar šīs dalībvalsts pilsoņiem. No tā izriet, ka Savienības pilsonis – saistībā ar piekļuvi iepriekšminētajiem sociāliem pabalstiem – var atsaukties uz vienlīdzību attieksmē ar uzņēmējas dalībvalsts pilsoņiem tikai tad, ja viņa uzturēšanās uzņēmējā dalībvalstī atbilst Direktīvas 2004/38 nosacījumiem. Pieņemot, ka personas, kurām nav uzturēšanās tiesības saskaņā ar Direktīvu 2004/38, uz tiesībām uz sociāliem pabalstiem var atsaukties ar tādiem pašiem nosacījumiem, kādi tiek piemēroti valsts pilsoņiem, būtu pretrunā minētās direktīvas preambulas 10. apsvērumam, kura mērķis ir izvairīties no tā, lai Savienības pilsoņi, kas ir citu dalībvalstu pilsoņi, kļūst par pārmērīgu slogu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai.

Tā attiecībā uz Savienības pilsoņiem – neatkarīgi no tā, vai viņi ir vai nav ekonomiski aktīvi un kuru uzturēšanās ilgums uzņēmējā dalībvalstī ir bijis ilgāks par trim mēnešiem, bet isāks par pieciem gadiem, ir jāizvērtē, vai minēto pilsoņu uzturēšanās atbilst Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunkta nosacījumiem – tostarp ekonomiski neaktīva Savienības pilsoņa pienākumam būt nodrošinātam ar pietiekamiem līdzekļiem gan sev, gan saviem ģimenes locekļiem, kura mērķis ir novērst, ka ekonomiski neaktīvi Savienības pilsoņi izmanto uzņēmējas dalībvalsts sociālo aizsardzību savu iztikas līdzekļu nodrošināšanai. Saskaņā ar šo tiesību normu dalībvalstij ir jābūt iespējai atteikt sociālos pabalstus ekonomiski neaktīviem Savienības pilsoņiem, kuri īsteno savu pārvietošanās brīvību tikai, lai gūtu labumu no citas dalībvalsts sociālās palīdzības, lai arī viņu rīcībā nav pietiekamu līdzekļu uzturēšanās tiesību iegūšanai. Šai sakarā ir jāveic katras konkrētās ieinteresētās personas ekonomiskā stāvokļa izvērtējums, neņemot vērā prasītos sociālos pabalstus.

Tas pats attiecas uz Regulas Nr. 883/2004 4. panta interpretāciju – “īpašus naudas pabalstus, kas nav balstīti uz iemaksām”, minētās regulas 70. panta 2. punkta izpratnē saskaņā ar tā paša panta 4. punktu piešķir tikai dalībvalstī, kurā ieinteresētā persona dzīvo, un atbilstoši šīs valsts tiesību aktiem.

(sal. ar 68., 69., 74., 76., 78., 80., 83., un 84. punktu un rezolutīvās daļas 2) punktu)

4. Regulas Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu, kurā grozījumi izdarīti ar Regulu Nr. 1244/2010, 70. panta, kurā definēts jēdziens “īpaši naudas pabalsti, kas nav balstīti uz iemaksām”, mērķis nav noteikt, kādiem materiāltiesiskiem nosacījumiem ir pakārtota tiesību uz minētajiem pabalstiem esamība. Šos nosacījumus izvirzīt principā var katra dalībvalsts. Tādējādi, ciktāl minētie nosacījumi neizriet nedz no Regulas Nr. 883/2004, ne arī Direktīvas 2004/38 vai citiem Savienības atvasināto tiesību aktiem, un tā kā dalībvalstīm ir kompetence noteikt šādu pabalstu piešķiršanas nosacījumus, tām ir kompetence arī noteikt sociālā nodrošinājuma apjomu, ko garantē šāda veida pabalsti.

Tādējādi dalībvalstis neīsteno Savienības tiesības, paredzot nosacījumus un īpašu naudas pabalstu, kas nav balstīti uz iemaksām, piešķiršanas apjomu.

No tā izriet, ka Tiesas kompetencē nav sniegt atbildi uz jautājumu par to, vai Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 1., 20. un 51. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem dalībvalstīm ir uzlikts pienākums Savienības pilsoņiem piešķirt pamata sociālā nodrošinājuma pabalstus kā naudas pabalstus, kas nav balstīti uz iemaksām, lai padarītu iespējamu pastāvīgu uzturēšanos, vai arī šīs valstis šo piešķiršanu var ierobežot, piešķirot līdzekļus, kas vajadzīgi, lai atgrieztos izcelsmes valstī.

(sal. ar 87.–92. punktu)